

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

SÖNDAGEN 24 DECEMBER 1911.

ILLUSTRERAD TIDNING

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE

JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.

RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

FÖRSTA SÖNDAGEN I ADVENT öfverlämnades till Grisslehamns kapell en större väggmålning af artisten Gunnar Widholm. Målningen, hvars dimensioner äro 4×2,5 m., har sin plats ofvanför altaret i det lilla vackra kapellet och utgör jämte ett af direktör G. A. Nordling i Stockholm modelleradt och skänkt krucifix, kapellets förnämsta konstnärliga utsmyckningsföremål. Med sina väl beräknade färger bildar den en naturlig medelpunkt i det högresta, luftiga, ljusa andaktsrummet, och med hänsyn till sitt motiv är den en synnerligen passande prydnad just i en skärgårds kyrka.

Annars är detta motiv intet vanligt altartafleämne. Härtill väljes ju oftast en biblisk scen. Widholms tafla återgifver ej en sådan, utan är snarast att betrakta som ett åskådliggörande af något bland skriftorden om Frälsarens lefvande närvaro i sin församling.

På en i öppna hafvet utskjutande udde ser man en grupp af fem människor. Närmast åskådaren sitter ett åldrigt par. Mannen med det väderbitna ansiktet och det grånade håret läser ur bibeln, som ligger uppslagen i hans knä. Hans maka lyssnar i stilla andakt. De befinna sig vid lifvets gräns, de två. Vågorna, som bölja vid deras fötter, föra tankarna på den mörka dödsfloden, hvars strand de nalkas, men ofvan död och förgängelse se de i andanom

Skärgårdskapellets altartafla.

evighetens saliga strand lyfta sig. "Jag skall bära Eder intill åldern, intill dess I grå varden", är måhända det ord, den gamle läser. Eller detta: "Öfver Eder, som mitt namn frukten, skall uppgå rättfärdighetens sol med salighet under sina vingar."

Bakom de gamla står ett föräldrapar i sin fulla ungdomskraft. Modern bär på armen ett barn, en af "dessa små, som höra Guds rike till" och därför ha så lätt att i tillgifvenhet och enkel tro fatta Hans hand, som sade: "Låten barnen komma till mig och förmenen dem icke!" Ljuset, som breder sig öfver strand och människor, kommer från Jesusgestalten. I hvardagsdräkt stå de där, vid skådeplatsen för sitt dagsarbete — hafvet, hvarur eller hvarpå de hämta det mesta af sitt lifs nödtorft, hafvet, som de älska och frukta, som drager deras häg och gömmer mången bland deras fäder och fränder i sin graf. Hela framställningen kan sålunda sägas på sitt sätt åskådliggöra den lutherska kallelsetanken: i det jordiska arbetet möter det gudomliga, och därför blir detta arbete, mottaget och utfördt i Guds namn, en gudstjänst.

En äkta protestantisk tafla! Ingen ståt, som

för tanken på romersk bilddyrkan. En predikan om Guds närvaro ej blott i templet och vid gudstjänsten, utan öfverallt i lifvet, dess möda och id såväl som dess sabbat och ro.

Det är ovanligt att ute i hafsbandet finna ett så ädelt rest gudshus som Grisslehamnskapellet, en heder för sin arkitekt, Viktor Segerstedt i Västerås, och för bygden, där det står. Det är lika ovanligt att så där i skymundan finna en så artistiskt genomförd inre utsmyckning, till hvilken så många villiga händer bidragit. Den härliga altarcykeln är nämligen ritad af arkitekten Danielsson, ett utsökt antependium är arbetadt och skänkt af en bland Handarbetets Vänners brodöser, fröken Erika Andersson i Väddö; jämte det Nordlingska krucifixet äger kapellet ett mindre, hemfördt från Italien af kapten A. Lindström och skänkt af hans änka. Och nu är genom Widholms tafla — ett uttryck af tillgifvenhet för den härliga hafsorten — början gjord till penselns medverkan vid utsmyckningen. I fortsättningen hoppas man därute att så småningom få en rad smärre konstverk, som fyllningar i en lång fris rundt hela kapellet. Det kommer alltid någon ung målare dit ibland — och han är kanske villig att följa Gunnar Widholms föredöme — sig själf till heder och kyrkan till prydnad.

O. M.

En ångermanländsk hembygdsforskare.

DET VAR I IDUN som den unge författaren Birger Sjödin debuterade med en af sina personligt färgade, gripande skisser, och det blef också Idun, som erhöll det sista manuskriptet af hans hand. Ty blott få dagar före hans död mötogo vi nedanstående skildring, där

FORSTA GÅNGEN det s. k. Ödet förde mig till den hedervärda ångermanländska socken, som heter Bjärträ, och jag redan tyckte mig bortom all ära och redlighet inne på en knagglig och gropig byväg, pekade plötsligt skjutsbonden på en grå och väderhärjad enrumstuga vid sidan om vägkanten.

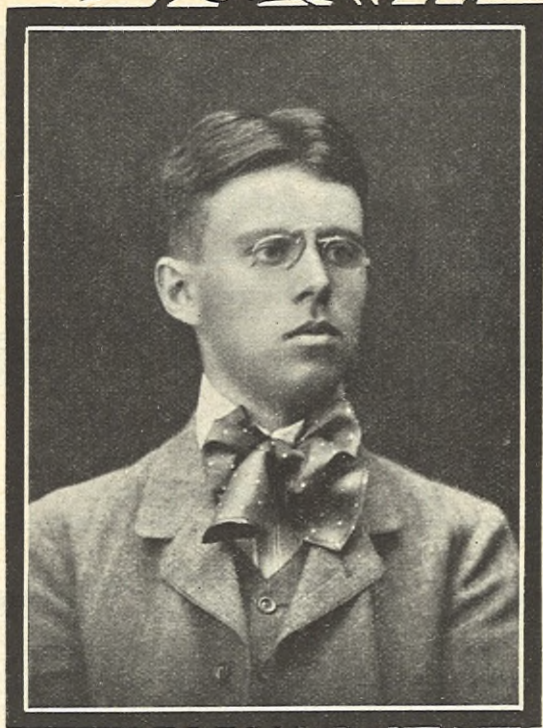
— Där bor Edholm, fornforskarn, sade han. Jaa, till hvardags är han kopparslagare, förtennar pannor och sånt för att tjäna maten i mun, tillade han som svar på mitt frågande ansiktsuttryck. —

Fornforskare — kopparslagare! Där fanns åtminstone kontrastverkan. Jag blef intresserad — ännu mer under samtalets gång. Jag påminde mig nu också Edholms namn i samband med artikelserier i Norrlandstidningar: "Från flydda tider" etc., hvilka vittnade om varm kärlek för svunnen kultur och ovanlig förtrogenhet med sockenarkivens skatter. Och där kom för mig: här är en Fabre-existens i smått.

Jag uppsökte honom. Fann en liten spänstig gubbe, fårad som en runstaf i ansiktet — med tankfull min doppade han just sin blånsticka i saltsyran och beströk en kopparpannas åldersmärken. Kanske var det litet skygghet i början mot främlingen, litet misstänksamhet också — isoleringens och ensamhetens kännetecken. Men dessa försvunno snart, och vänskapen knöts öfver ett Elzevirtryck och några hundraåriga manuskriptblad, som fordrade varsamma händer för att ej falla sönder vid minsta beröring. —

Hur kunde han komma att ägna sig åt fornforskning? Den frågan gaf sig själf. Ty den, som en smula känner till landtbe-folkningens rätliniga, praktiska läggning, förstår, att hvad den minst af allt upp-muntrar är något, som har smak af "vurm". Och Edholm var son till en landtsmed. Ja, jag låter honom själf berättas, i all sin enkelhet har det åtminstone psykologiskt intresse.

— Jag gick och plöjde en dag, jag var väl några och tjugu, tänker jag. Så kastade billen plötsligt upp en stens kifva. Den hade form af en mejsel, bet på sten, kände jag — järns-kiffer skulle jag sen få veta, att ämnet hette. Jag tog den med mig hem, visade

För Idun af BIRGER SJÖDIN.

han tecknar ett gammalt norrländskt original. I "Spalten om böckerna" talar vår anmätarinna om Birger Sjödins sista bok "Starka hjärtan", hvarmed han vann platsen som en af våra mest lofvande novellistiska begåfningar och, ehuru död i sina unga år, en plats i mångas minne.

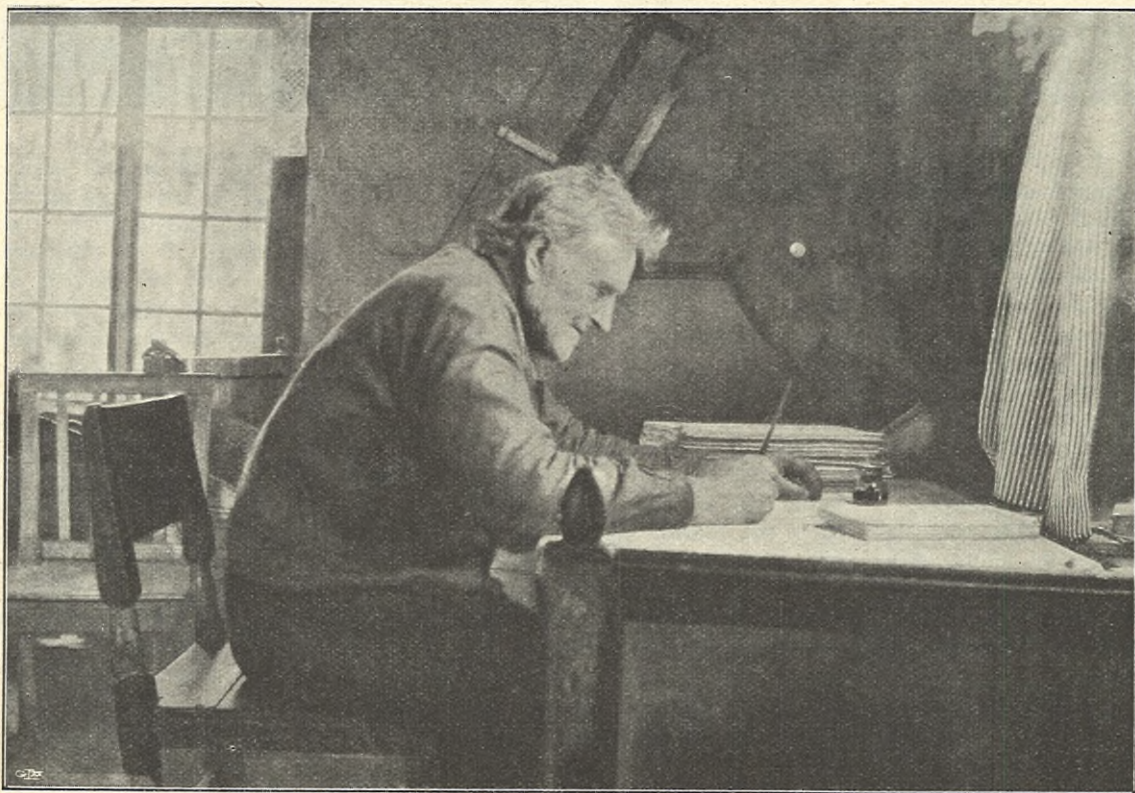
den för gubben far. Åh, kasta bort det där, sade han, hvarför ska sånt ligga här och skräpa! Nej, tänkte jag, det gör jag inte. Något visst band mig vid min stenmejsel. Jag sparade den, få se, ja åtminstone ett par år. Nå! På 74 blef det arkeologkongress i Stockholm. Jag fick tag i en tidning, som hade ett upprop inne till allmänheten från nuvarande riksantikvarien Oscar Montelius: om det var någon, som trodde sig ha gjort ett fornfynd, skulle han ha godheten sända detta till kongressen. Ja, jag hade just läst lite i Starbäcks historia, som fanns här på sockenbiblioteket, om fornsaker och sånt — och så skickade jag mejseln. Efter en tid fick jag 5 kr. som belöning och ett bref från Montelius, att fann jag något mer, skulle jag skicka in till Nationalmuseum. Det var början. Och sen den tiden var jag fast, ohjälpligt fast för allt, som hade sammanhang med gammalt och fornt. —

Nu kom Edholm i beröring med — förutom Oscar Montelius — äfven den för åtskilliga år sedan aflidne riksantikvarien Emil Hildebrand, dennes son, förre riksantikvarien Hans Hildebrand m. fl. En diger breffpacke visar, i hvilken liflig korrespondens dessa stått till honom. Ty Edholm, som genom oerhörd energi och trägen forskning förskaffat sig en mångsidig och vidtomfattande kännedom om Ångermanland från äldsta till nuvarande tider, kunde stå till tjänst med specialupplysningar. Så företog han också för Nationalmusei räkning gång efter annan resor, hufvudsakligen i Ångermanland, delvis Medelpad, och en rik samling fynd från stenåldern, järnåldern och äfven medeltiden visar, att dessa resor ej varit förgäfvade.

I slutet af 80-talet befann sig Artur Hazelius på resa i Ångermanland. Han och Edholm — de hade gemensamma intressen! Hvad var naturligare än att Edholm uppmanades att arbeta äfven för Nordiska Museets räkning? Under ett femtontal år blef han en af dess trognaste. Skall det finnas en stuga här i Ångermanland, som han ej besökt och skattat på hvad den kunnat äga af gamla allmogeföremål o. d.? Mellan 1,800 och 2,000 nummer skickade han under denna tid till Museet — en ofantlig kedja, spännande den mörkaste medeltiden

En god
och
fröjdefull jul

önskas Iduns alla läsare
och vänner.

FORNFORSKAREN P. EDHOLM VID SITT ARBETSBORD.

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:	Praktupplagan:
Helt år Kr. 8.50	Helt år Kr. 8.—
Half år » 8.50	Half år » 4.25
Kvartal » 1.75	Kvartal » 2.25
Lösar » 0.12	Lösar » 0.15

Iduns Byrå o. Expedition, Stockholm, Mästersamuelsg. 45.

Redaktionen: Riks 1646. Allm. 9808.	Expeditionen: Riks 1646. A. 6147.
Kl. 10-4.	Kl. 9-6.
Red. Nordling: Riks 8880. A. 402.	Annonskontoret: Riks 1646. A. 6147.
Kl. 11-1.	Kl. 9-6.
Verkst. direktören kl. 11-1. Riks 8859. Allm. 4804.	

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:	Utländska annonser
25 öre efter text.	debiteras 50 öre med
30 öre å textside.	20 % förhöjning å skär-
20 % förhöjning å skär-	skild begärd plats.
skild begärd plats.	

samman med det förra århundradets midt.

Det är gifvet, att ett dylikt nit och intresse ej kunde bli obeaktadt. År 1906 erhöil också Edholm K. Vitterhets-, Historie- och Antikvitetsakademiens prismedalj i silfver, "som ett uttryck för Akademiens tacksamhet för all den möda Ni gjort Er vid insamlandet af så många fornsaker från Eder trakt", såsom professor Montelius skref i ett bref till Edholm med anledning häraf. Och han fortsätter: "I det jag uttalar mitt personliga tack och min glädje öfver Akademiens beslut, vågar jag tillika uttrycka min förhoppning, att Ni ej måtte förtröttas i ert nit."

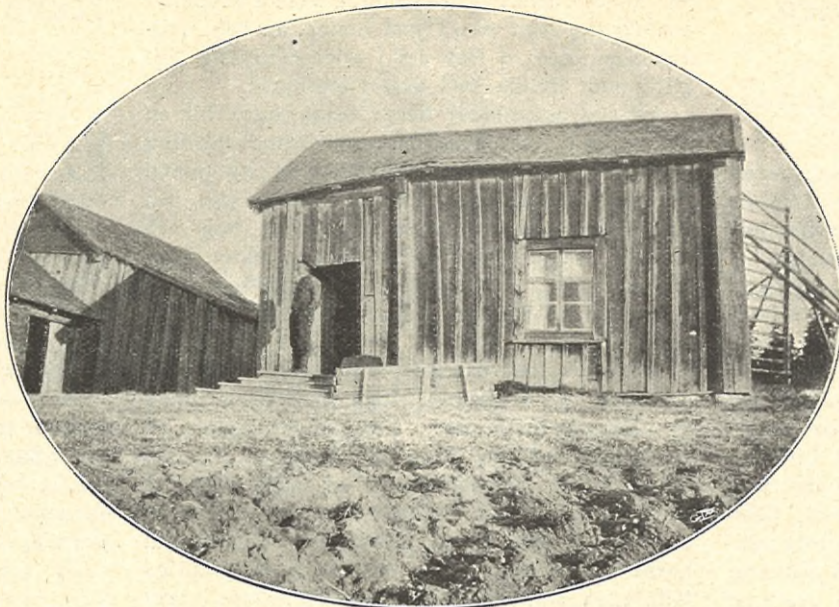
Under de senare åren har Edholm med anslag åtskilliga gånger vistats i Stockholm i och för arkivforskningar.

Frukterna häraf föreligga nu i form af ett par digra manuskript: "Beskrifningar öfver Bjärträ och Ytterlännäs socken", och skola med det snaraste utkomma af trycket. Dessa gånger blickar han tillbaka på som de lyckligaste i sitt lif. Att för en gångs skull få kasta brödbekymren, få sitta i de tysta, minnesdoftande biblioteksalarna med skatter af gamla manuskript och böcker mellan händerna — när han talar om detta, lysa hans ögon som de endast göra, när man talar om det käraste man vet i världen.

För närvarande är Edholm sysselsatt med en afhandling om "Stenålderns utbredning i Ångermanland", som troligtvis kommer att ingå i Norrlandska studenters Folkbildningsförenings skriftserie. Ångermanlands stenålder — det är en tidsperiod, som alltid varit föremål för hans särskilda intresse. Hans älsklingsstanke är också att få ägna den ett verkligt ingående studium och framlägga resultaten i ett bredare verk än som nu kan ske. Men — där finnes ett men — och detta är: brist på pengar. Ty hitills ha alla anslag envist hållit sig borta.

Detta är i korthet hufvuddragen af Edholms gärning. Kanske blir denna ej mindre, sedd mot bakgrunden af det enkla faktum, att det bildningsunderlag, som bestått honom, är en femtio dagars småskolekurs.

Men häri ligger också den svaga punkten. En autodidakt är och förblir autodidakt, han släpar på bojar, omöjliga att kasta af. Framför allt märks detta i Edholms mera vetenskapliga arbeten. Att tillägna sig det mest svårtillgängliga stoff — däri är han mästare. Men när det sedan gäller att sätta i system, utarbete materialet till ett klart och åskådligt

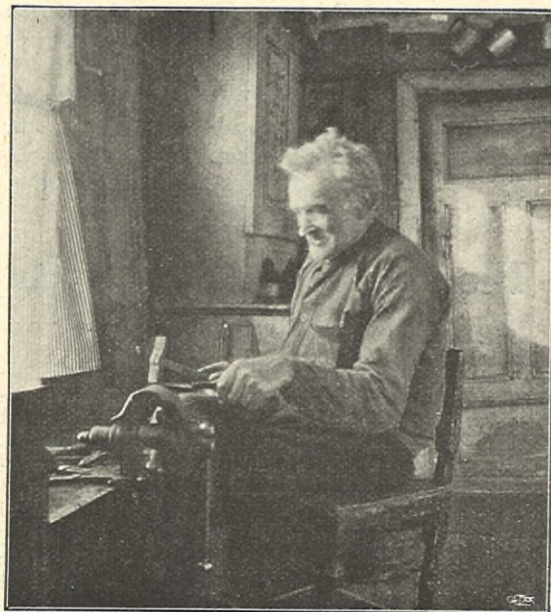
EDHOLMS STUGA I BÄLSJÖ, BJÄRTRÅ.

Julsång för ett irrande hjärta.

VIDA DIN vandring gått.
Lifvet var grymt och smått.
Hvad är en dödligs lott?
Irring och irring blott.
Se, där din hetaste drabbning stått,
där har dig världen belett och försmått,
där blef din lön endast löje och spott,
där har din broder förrådt.
Bleke vandrare, hör,
vattnets och vindens kör,
bruten i vass och rör.
Sorlande vågors brus
spelar i måneljus.
Månen spinner sitt silfvergarn,
färdeman, sorgsna barn.
Du är en irrande, hemlös och klagande,
vägen var villsam och vägen var svår.
Hör liksom fåglar i höstrymden dragande
susa de ödsliga år.

Hvila vid havets strand!
Mjuk är dess våta sand.
Sakta en högre hand
löser din lefnads band
sargad af hopplösa drömmars brand,
stogens stenar och vargens tand.
Dröm vid sorlande djupets rand,
broder, om nya land.
Heliga sångers tal,
stigna ur havets sal,
lisa ditt långa kval.
Vingar, o vingars brus
sväfvar i rymdens ljus.
Hör, där du hvilat, förstummad och stel,
signade strängospel!
Människor jaga, förskrämda och andlösa,
ingen var värdig din kärlek och tro.
Stort är att slumra vid havet, det strandlösa,
stort är att slumra i ro.

BERTIL MALMBERG.

EDHOLM VID LÖDBÄNKEN.

helt, så blir bristen på vetenskaplig skolning ofta märkbar.

Själff gör han sig ej heller några illusioner om vinnande af någon sorts berömmelse för sina arbeten.

— Det är kanske bäst, att jag låter en annan ta hand om och ordna till det här nu, brukar han säga med en litet vemodig-humoristisk blick, när han bläddrar igenom ett färdigt manuskript.

Ta hand om! Ja, Edholm är ej njugg att lämna sina manuskript och forskningsresultat till andra att dra nytta af. Bl. a. torde Selma Lagerlöf stå i tacksamhetsskuld till honom för en samling sägner, som han upptecknat under sina ströftåg i Ångermanland och som hon begagnat sig af för sin Nils Holgersson.

Att prata bort en kvällstund med Edholm är helt enkelt en njutning. Hvilket

minne har han inte — och dock är han åtskilligt öfver de sextio! Aldrig något famlande eller någon tvekan: årtalen springa fram med en häpnadsväckande exakt-het, de minsta detaljer har han fullkomligt klart för sig, vare sig det gäller att in i det härfinaste beskrifva en 500-årig snidad selkrok, som han kanske för trettio år sen sände in till museet, eller följa en släkts öden från så långt tillbaka den kan spåras till den dag som är. Men hvad mer är: han äger något af den fantasi, som skapar kött och blod kring de nakna fakta. "Så har jag föreställt mig det" — och med en förvånande originell och öfvertygande liten hypotes sätter han

dit de felande länkarna i en beviskedja.

Kanske har han ibland själf tänkt att nå ryktbarhet, ty hos hvem spirar ej en hemlig dröm? Men i så fall har det stannat inom honom som endast en tanke, en dröm. Aldrig ett bittert ord mot förhållandena, aldrig ett ofruktbart uppgående i det som *kunnat* vara, men en ödmjuk tacksamhet mot det lilla, som är, och som skänkt och skänker honom glädje nog. Byn är full af snälla människor, som ge honom pannor öfvernog att laga — och tänk! vetenskapsmän, som nämnt honom, obetydliga gubbe, i sina föredrag bland dem, som bidragit till kannedomen om Ångermanlands historia. Och bref ibland från någon af dem! Och facktidsskrifter, som sändas till honom gång efter annan, han vet ej af hvem!

Glädjeämnena bli många, när man finner ett frö till sådana i allt. Och så går hans dag inom den grå stugans ensamma väggar, medan än hammarns slag mot kopparn, än en fornvärlds litet sträfva men hjärtehärdande stämmor susa i hans öron.

KOSTYMER

Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

huru smutsiga de än må vara kunna genom kemisk tvätt blifva fullt användbara. Kanske behöver Ni ej i år köpa någon ny Kemisk tvätt och prässning af kostym kostar endast Kr. 4.50 hos Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg.

Men häri ligger också den svaga punkten. En autodidakt är och förblir autodidakt, han släpar på bojar, omöjliga att kasta af. Framför allt märks detta i Edholms mera vetenskapliga arbeten. Att tillägna sig det mest svårtillgängliga stoff — däri är han mästare. Men när det sedan gäller att sätta i system, utarbete materialet till ett klart och åskådligt

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kopie-
och Tryckpapper
samt Kartong.

Idans textpapper tillverkas af Klippan.

Något om dockor och dockkläder.

Apropos dockutställningen i Konstnärshuset.

DET VAR ETT LYCKLIGT uppslag denna dockutställning, som Föreningen för de gamles dag på ett så synnerligen tilltalande sätt iscensatte där uppe i Konstnärshuset på Smålandsgatan. Låt oss nu bara hoppas, att det inte blir den sista i sitt slag här i Stockholm, utan att "de gamle" visat sig gå före med godt exempel i detta fall, och dylika utställningar ofta komma till stånd. De behöfva ju ej alla vara fullt så omfattande som denna — jag tror, att t. o. m. en något intimare krets af dockor skulle intressera oss om möjligt ännu mer än denna brokiga samling. Därvid behöfver ju rakt inte någon så ensidig synpunkt göra sig gällande som t. ex. i Florens, där i slutet af maj d. å. en utvald skara af endast "konstnärliga dockor" exponerades. Det vore till att börja med ganska roligt att få se endast svenska dockor samlade till en liten kongress. Små dockbarn och storvuxet dockfolk, ja, hvarför inte både drottningar och kungar, alla af svensk typ och klädda mera likt de små svenskorna själfva, som sytt dem, skulle inbjudas, medan siden, tyll och främmande nationaldräkter uteslötes. Var det inte förtjusande där uppe på dockutställningen att möta sådana gamla bekanta som madam Nilsson från Sörmland, dalfolk och lappfolk i långa rader, rödakorssystem, boyscouten, lilla babyn med nappen och en hel del annat präktigt svenskkännande folk! Allra roligast var väl ändå det goda påhittet från skolorna, att klassvis sy och skicka dockor till utställningen. Kanske kunde det nästa gång bli någon skola, som inom sina egna väggar anordnade en dockutställning, hvilken också allmänheten någon dag kunde få gå och besöka?

Det är märkvärdigt, hur föga intresse de senare årens uppväxande släkten i stort sedt visat för dockor och docklek. Alla de leksaker och krimskrams, som för en billig slant allt för lätt nu fås i leksaksbodarna, fördärfva totalt barnens lust för dockan och dockleken. Dockan finnes visserligen oftast bland raden af fabriksgjorda ulliga björnar, hvita lamm med sidenband om halsen, vagnar, hus och allt hvad barnets obarmhärtiga små fingrar nu fått att leka med af föräldrar och snälla tanter och farbröder, men barnet ägnar ej sin tid och omsorg åt sin docka, såsom det — i brist på allt öfverflödet — skulle göra. Ty, säga hvad man säga vill, oftast finnes väl, jämte byggklotsar, ingen kärare och i längden mer älskad leksak i barnkammaren än dockan. Och ju enklare och mer hemmagjord dockan är, desto intensivare släpas den med öfverallt, desto mera outhärlig vet den att göra sig. Och det är just outhärlig en docka skall vara, åtminstone för den lilla flickan. Jag tror, att hvarje liten flicka, som gärna och förtroget leker med sin docka, kan också själf göra något åt henne: sy någonting, trä ett pärlband åt henne, fläta en basthatt eller dylikt (allt efter ålder och förmåga). Och om den lilla förmågan får den riktiga näringen och ledningen, så kan den med tiden utvecklas så långt, att flickan och senare kvinnan och modern komma att kunna sy och ställa i ordning både egna och sitt barns kläder. Åtminstone vågar jag påstå, att den lilla flicka, som riktigt ingående sysselsatt sig med docksöm, senare som vuxen får en sundare förståelse för sammansättningen af sina egna kläder, en mognare själfständighet gent emot modet, d. v. s.

en finare insikt i fråga om hvilka modeller och färger, som passa just henne, än den, hvilken som liten ej fått del i eller ställt sig likgiltig mot dylika små sysselsättningar.

Att sy dockkläder borde sannerligen bli en ny uppgift i skolornas handarbetsundervisning i stället för att sticka pulsvärmare, sy linnen för hand med långa tråkiga sömmar (och till sist också kanske langettera kring hals och armar!), sätta ändamålslösa lappar på en tygbit o. s. v., hvilket allt är uppgifter, som samvetsgrant kunna döda lusten för kvinnligt handarbete.

Hur vore det, om nu i stället, låt oss säga, den lilla 12-åringen i våra flickskolor finge sy kläder åt sin docka? Först underplaggen, så enkla som möjligt, linne och byxor t. ex., förenade i en "kombination" af allra enklaste snitt, sömmar och kanter kastade med rödt brodégarn och långa dekorativa stygn, som korsa hvarandra. Den svåra och långtrådiga fällningen och de långa vikta sömmarna spara vi, tills flickorna blifvit något mer intima med nål och tråd, då tror jag förresten, att den går af sig själf. Hufvudsaken skulle ligga i att med ordning tänka ut, hvad som passade dockan, beräkna och handla därefter. Kanske synes en så pass vidlyftig docksöm ändå för svår för en liten 12-åring, men just att det är svårt och mångsidigt ger det dess värde, och den tjusning, som ligger i att styra ut en docka, gör nog sitt till att låta svårigheten försvinna. Låt sen utstyrseln följa, plagg efter plagg, allt efter som dockpersonens yttre karaktär kräver. Somliga små dockpojkar t. ex. behöfva ju bara en skjorta och sandaler, sen äro de färdiga för det yttre skalet. Kring detta, vare sig det nu är en pojklus och byxor, kolt, folkdräkt eller flickklädning kommer nog helt säkert det största intresset att samlas. Och här bli nu nya problem att lösa, bland hvilka den personliga smaken kommer som kanske den viktigaste faktorn, *formproblemet* ger sig ju i hufvudsak med hjälp af underplaggen. De flickor, som inom en bestämd tid hunnit med de obligatoriska dräktdelarne, kunna som extra belöning få fortsätta med allehanda små utsmyckningar och dockartiklar: de kunna få sy en kråkspark eller stjälsöm eller punktrad kring hals och armar på klädningen; en fint fällad och märkt näsduk och en näsduksväska skulle naturligtvis verka högst distingeradt. Sen kan ju dockan välfördes med kappor, schalar och mycket sådant.

Tänk, med hvilken lätthet våra flickor i 7:de eller 8:de klass sedan skola sy blusar och klädningar, eller hvad det nu gäller för deras egen garderob. Skaparlusten toge sig kanske då originellare uttryck, än hvad nu, tyvärr, är fallet!

Ja, kring dockan som arbetsmedelpunkt kunde handarbetsundervisningen i skolorna bli hur mångsidigt lärorik och enkel som helst.

DAGMAR JOSEFSON-BÆCKSTRÖM.

Floda-koloniens jul- och nyårskort,

å hvilka redaktionen erhållit en profkolektion till påseende, utgöra en hel serie, ett kort för hvarje provins med ett karaktäristiskt landskapsmotiv inramadt af landskapets provinsblomma. Kortet hafva, oafsedt att många af dem äro rätt tilltalande och fyndigt ihopkomna, den förtjänsten, att de äro svenskt fabrikat och säljas till förmån för Sveriges första arbetarekoloni (se annonsen i dagens nummer). Kolonien, som är upprättad af "Sällskapet för Kristlig Social Nykterhetsverksamhet", är afsedd för genom dryckenskap skadade personer, med företräde för frigifna fångar och lösdrivare.

Huru tallarna blefvo smyckade med ljus.

Saga af Vilhålm Nordin.

DET VAR EN GÅNG en ung tall, hon stod och längtade och längtade, men hon visste inte efter hvad.

En vårdag vände hon sig uppåt berget och frågade höfligt de gamla tallarna där, om de möjligen visste, hvad hon längtade efter. De gamla tallarna på berget tittade inte åt henne, utan stodo som döfva och mumlade om väderleken, storm och regn och sådant.

Då vände hon sig till den burriga enbusken, som var närmaste barrgranne nere i skogsbacken, och frågade honom vänligt, om han kunde säga henne, hvad hon längtade efter. Den burriga enbusken, som var hennes närmaste barrgranne, svarade kort, att han för sin del längtade efter varm sol, mager jord och söta bär på hvar kvist, men inte alls brydde sig om, hvad en tall kunde längta efter.

Den unga tallen blef snopen. Hvem skulle hon nu fråga? Någon gran fanns inte inom synhåll. Skulle hon nödgas ge sig i tal med löfträden, dessa ostadiga varelser, som viftade åt hvarje vind och skötte sig så illa under våren och sommaren, att de inte hade kläderna kvar på kroppen, när hösten och vintern kommo? Nej, de skulle aldrig förstå ett allvarstråd, menade hon. — Och så blef det henne då klart, att hon *själf* måste fundera ut, hvad hon längtade efter.

Hon började strax, ty hon längtade så häftigt.

Men det var svårt att fundera. Fastän hon funderade hela våren och hela sommaren med, kunde hon inte fundera ut, hvad hon längtade efter.

Lika godt, nu ämnade hon inte ge sig: hösten skulle nog bringa klarhet. Och hon tänkte, att bara hon fick reda på hvad hon längtade efter, skulle hon önska sig det så varmt, att hon måste få det.

Hösten kom, blåsig och kall. Blommorna vissnade, björkarna, rönnarna och asparna miste sin löfskrud och domnade för vintern; men den unga tallen stod lika friskt grön och längtade och längtade och funderade hvar dag och hvar stund på hvad hon längtade efter.

Männe hon längtade efter en syster, männe efter en bror? Kanske längtade hon efter att bli gammal och få tjock bark på stammen? Var det törhända äfventyr hennes längtan ville? En resa ner till dalen eller uppåt berget? Nej, det kändes inte så, det var något annat, något helt annat — men hvad? men hvad?

Hon började nästan misströsta. Den kulna månaden oktober var nu inne, och det var inte lätt att hålla modet uppe, när det svarta mörkret sänkte sig om kvällarna.

Men då den första snön föll, fick hon liksom nytt lif igen. Med det vackra hvita återkom hennes längtan dubbelt stark, och det var, som längtade hon nu efter något strålande...

Och hon började grubbla öfver det strålande, som hon nu tyckte sig längta efter. Men fastän hon stod och grubblade i den djupa snön i ett par månader, kunde hon inte få klart för sig, hvad det strålande var.

Hon blef ändtligen modfälld.

— Hur svårt att vara ung, klagade hon, hur svårt att vara ung och längtande och inte veta, hvad man längtar efter!

Och hon suckade.

Då hände sig en kall vinterkväll, att en gosse kom pulsan genom snön nerifrån den lilla stugan i skogsbrynet; han hade en yxa i handen och styrde kosan rätt upp mot stor-skogen. Hvad ämnade han göra däruppe?

Hudens vård.
GREME SIMON · PARIS
Enda medel som gör hyn vacker och len utan att irritera huden.

PÄRMAR
till IDUN 1911 och föregående år
tillhandahållas till följande priser: Iduns pärmar, röda med guldtryck kr. 1:50. Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre.
Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postanvisning insändes.

Fru Hillevis dagbok.

Af Elin Wägner.

XIV.

JAG MÖTTE faster Jenny, då jag skulle resa till Skansen för att fira mme Curie.

— Jaså, du har tid med sådant före jul, och hvad skall det förresten tjäna till?

— Vi skall bygga upp en tradition kring de kvinnliga Nobelpristagarna, sade jag, detta är andra gången jag får vara med och hylla en af dem, och inte vet jag hvem som blir den nästa eller när hon kommer eller hvad hennes ära blir, men nog tror jag att jag får se den tredje. Adjö, kära faster.

Det har sagts i förväg att festen skulle få en nationell prägel, och därför kände jag mig litet undersam, ty den nationella prägeln är en vansklig och ömtålig ting.

Men den första blicken på anordningarna i höganloftssalen, där långborden voro festligt dukade i grönt, rött och hvitt och grenljus lyste i allmogestakarna, sade mig att så långt hade man lyckats: det var icke historisk tablå, det var enbart hemtrefnad.

Nu hade man att ta tiden i akt och granska de närvarande. Salen fylldes hastigt af damer, somliga både festklädda och lärda, andra endast festklädda.

När det blef bekant att akademiskt bildade kvinnor ämnade anordna en fest, tillslutningen varit så stor att icke alla på långt när kunde få komma med. Äfven icke stockholmare kommo resande för att få upplefva en historisk afton, det är icke så ofta det bjudes i landsorten.

Men det är också en underbar lifshistoria knuten vid Marie Curies namn. Det är historien om den unga adliga polska studentkan, som beger sig till Paris att studera och gifter sig med en ung vetenskapsman, lika brinnande hängifven sitt arbete men lika fattig som hon. Af deras samarbete, där kärleken och den aldrig svikande hoppfulla sympatien var kraftkällan, hvarur dracks modet att fortsätta trots fattigdom och svårigheter, ur detta samarbete framgick den stora upptäckt, som blef ursprunget till en ny vetenskap. Men midt under arbetsdagen, då den första segern lyste in öfver nya möjligheter och upptäckter, slår ödet ner. En lastvagn, den grymma slumpens verktyg, kör öfver och dödar Pierre Curie, klipper tvärt af ett oersättligt lif, ett betydelsefullt samarbete. Men Marie Curie rätar sig efter slaget, intar den professorsstol, som varit hennes mans, uppstår och fullföljer med framgång arbetet i forskningens tjänst.

Med denna historia kring sitt namn kom madame Curie till Sverige, och hon möttes af undran och beundran. Hvad kvinnorna kände var nog därtill också medkänsla, ty om de icke alltid så klart förstodo vidden af hvad hon förlorat. Allt detta tänkte man, medan man väntade på hedersgästen, och när hon ännu dröjde, betraktade man spetsarna bland den kvinnliga lärdomsvärlden, som sammanförts med regeringens fruar och några damer ur diplomatiska kåren, antagligen till alla parters trefnad. Men sedan madame Curie anländt med en bukett röda rosor mot sin svarta dräkt, hade åtminstone jag inte öga för mycket annat.

En så liten medelpunkt för en så stor fest! är min första tanke. Där hon nu sitter på hedersplatsen, och talar ömsevis med franske ministerns fru och med doktor Karolina Widerström, som fört henne till bordet, medan hon smeker rosorna med ett par smala händer, som aldrig hvila, händer, som tyckas tala ett okänt teckenspråk, sitter och ler ibland sitt stilla leende, ser hon ju ut — tänker jag — som en helt ung kvinna, hvarken tyngd af sorger eller världstrykte.

Men har jag en stund ägnat mig åt mina grannar och åt supén och smyger mig åter till en blick på henne, som sitter omsorlad af så många tusen obegripliga ord i minuten, så ser jag åren komma och dra öfver hennes ansikte som ett moln öfver en liten hvit stjärna och lägga sina skuggor kring hennes vemodiga ögon och trötta mun, endast lämnande den höga pannan fri, till dess de åter glida undan, kanske för ett hjärtligt ord eller tonfall i ett hyllningstal.

Madame Curie hör icke, det vet man, till de berömdheter, som älska fester och offentlighet. I Paris delar hon sin dag mellan universitetet, där hon håller sina för deras utomordentliga klarhet och kunskap berömda föreläsningar, laboratoriet, där hon leder assistenters och elevs arbete, och sitt hem utanför staden. För nyfikenhet stänger hon sin dörr och från offentligheten drar hon sig undan. Dess mera älskvärdt tillgänglig för journalister och andra, som lade beslag på hennes knappa tid och små krafter var hon i Stockholm, och när hon nu velat stanna öfver för att vara med om kvinnornas fest, är det roligt att veta, att den beredde henne glädje.

När Folkdanskklubben tågade in och de dansandes brokiga dräkter fyllede salen medan de muntra polskorna ackompanjerade de rustika danserna, var hedersgästen så road man kunde begära, och det var icke många gånger hon slöt ögonen och var borta. Jag märkte, att de tänkt rätt, som utstakat programmet med de strålkrona Luciorna, julgranen i fonden, Vingåkerspolskan och folksången, den nationella prägeln med ett ord. Ty fann icke modern vid sina snabba och forskande blickar bortåt dottern, att den unga rosenkindade Julie Curie, glömsk af sin blyghet, skrattade och gladdes som ett barn åt hvad hon såg? Och var inte det värdt att kämpa mot tröttheten för?

Den sista skymten af madame Curie var hennes böjda hufvud med den vackra profilen tecknad mot den ljusa väggen, hennes böjda hufvud, när hon hejdades i trappan för att lyssna till de unga marskalkarnas sång om Studentens lyckliga, dar och jag skall aldrig glömma den synen.

— Men, frågade Paul, hvori ligger då det fängslande hos denna kvinna, jag vet inte mer än att hon var liten och blek — — —

Hvad skulle jag svara? Hvem kan ge nyckelorden till en personlighets makt, ett ansiktets charm, ett par ögons eller ett leendes mystiska gåfva att betvinga och gripa? Hvem samlade i ord den tjusning döda kvinnor utöfvade på sin samtid? Skönheter glömmas, ju och den fägring, som är ungdomens, friskhetens doft förgår hos dem, som åldras i arbete, tankar och mödor. Men ur allt detta födes en ny skönhet under åren och uppstår ett nytt ansikte. Hvad är det som skett? När man såg på Marie Curie sade man genast att det var själen som brann så klart, att den lyste genom sitt hölje. Eller man menade att det var den klara djupa tanken och den obrutna härdade viljan, som öfvervunnit lika många svårigheter som den öfvervunnit dagar i lifvet, hvilka mejslat den jordiska hydda, där de bo. Men det ena sade just icke mycket mer än det andra.

Madame Curie lärde oss att historien om radium är historien om det ovägaras kemi. Jag tror att det finnes ett annat ämne, lika strålande och underbart, som icke låter sig mätas eller vägas eller ens fångas i en definition, ett ämne som fälles ut, icke i laboratoriet, men med omätlig kostnad ur dagarnas mängd i lefvandets mödosamma process och hvars värde är oförgängligt. Dock måste det ha funnits doldt i råstoffet från begynnelsen.

Kom så maj. Strålande ljus!...

Som genom ett trollslag blefvo löffträden gröna, blommor af allehanda slag sköto upp ur marken, och fåglarna sjöngo öfverallt i skogen. Det var som världen blifvit ny, och den unga tallen hänrycktes.

— O, du vackra, vackra maj! jublade alla hennes blågröna barr.

Det sorlade, surrade, kvittrade, det grönskade och blommade mer och mer för hvarje dag, och solskenet strömmade ner från den klara himmelen allt rikare och varmare. Den unga tallen blef yr af glädje, och hennes längtan sjöd inom henne, så att det kändes som lyftes hon upp ur jorden, upp mot solen, den klara, strålande varma...

— O, du årets vackraste månad! jublade hon en morgon — det var just den morgonen, då liljekonvaljerna slogo ut —; och knappt hade orden undfallit henne, så satt skogens budbärare, den nyfikna haren, klädd i lätt gråbrun päls vid hennes fot, och log och log, så att de hvita framtänderna tycktes färdiga att falla ut genom sprickan i öfverläppen.

— Rätt gissadt, unga tall! sade han. Rätt gissadt!

— Var det? Är maj verkligen —?

— Årets vackraste månad, ja, det kan du väl se! Och vi äro just i midten — spegla dig i bäcken!

Den unga tallen skyndade att spegla sig, och hvad såg hon? Hon var som öfersållad af små solgula ljus, på hvarenda liten uppåtböjd kvist sutto de, raka som i stakar, på hvarenda liten kvistspets från öfvan till nedan; det tog sig obeskrifligt bra ut mot allt det blågröna.

— Så är det att längta och vilja något i världen! sade haren. Är du nöjd?

Den unga tallen var mer än nöjd, hon betraktade de tusen små raka ljusen, som vuxit fram på hennes grenar tack vare hennes egen varma längtan och Skogskungens bevägenhet och lyste så vänligt gula i solen, utan att ge ifrån sig någon skadande hetta; och hon svarade med af rörelse susande stämma:

— Jag — är — lycklig!

— Säger du det! utbrast haren genast. Det skall jag meddela Hans Majestät, sade han, och brinnande nyfiken på hvad Skogskungen skulle göra för min, när han fick höra detta den unga tallens vackra svar, skuttade han sin väg, så att stickor och strån yrde om de långa bakbenen.

Men hvad Skogskungen gjorde för min, fick tallen aldrig veta, ty haren gifte sig helt oförmodadt, sedan han framfört hennes svar, och fick inte vidare tid att springa ärenden åt främmande.

Och ingen annan heller har fått kännedom om, hvad Skogskungen tänkte och kände, då han erhöill underrättelse om, att de lefvande ljusen lyckats och att tallen blifvit nöjd och lycklig.

Men känt är af en och hvar, att den unga tallens solgula ljus lockade de öfriga tallarna i skogen att längta som hon, tills äfven de fingo solgula ljus på sina blågröna grenar. Och sedan den tiden stå alla tallar smyckade som julträd från midten af maj och ända till midsommar, då de lefvande ljusen burra ut sig och förvandlas till nya, blågröna kvistar, såsom Skogskungen bestämt; och detta är orsaken till att tallarna äro så förnöjda och lyckliga träd och bli så stora och yfviga med åren och susa så vackert. —

Detta var sagan.

Glöm inte att se efter själf, då årets vackraste månad kommer nästa gång, och ge sedan akt fram till midsommar!

Det är alltid säkrast att se med egna ögon, och roligast äfven.

En bok om barnför- lamningen.

DET ÄR MED GLÄDJE jag följer den uppmaning jag mottagit att för Idun skriva en anmälan af dr Henrik Bergs denna höst utkomna bok om *Barnförslamning, dess förebyggande och behandling*. Jag blott beklagar, att jag nödgats dröja så länge därmed, ty hvarje dag kan vara en förlust för dem, som icke veta, att denna bok finnes och att den är skriven just för dem i denna kritiska sjukdomstid.

Doktor Bergs bok är skriven för hemmen och föräldrarna. Och jag ämnar icke göra några långa och utförliga citat ur boken, så att Iduns läsare kunna få den föreställningen, att de "känna till det hufvudsakliga af innehållet genom anmälan". — Nej, det lilla häftet innehåller icke mer än hvar och en behöfver, oafkortadt, och priset, 1 kr., är knappast oöfverkomligt för någon. Och hvad den ger är positivt och praktiskt vetande, tillämpligt i sjukdomens ögonblick, icke allenast vid besök af den hemske gästen barnförslamning, utan vid hvarje allvarligare sjukdomsfall.

Jag skulle vilja jämföra denna lilla rådgifvare vid dessa små brandsprutor, som *hvarje* husvärd *är skyldig* att hålla i brukbart skick, stående i sin förstuga, för att om eldsolycka inträffar, ha rätt till utfående af ersättning. Den husfader eller husmoder, som icke är i besittning af ett motsvarande mått af kunskap i den första *själfhjälpen vid hotande sjukdom* i hemmet, bör icke unna sig någon samvetsro, förrän denna brist är fylld.

Den bärande tanken i dr Bergs bok är just att möta sjukdomen i dess *allra första* framtoning, vid dess första misstänkta symptom, emedan man då kan ha hopp om att få ett öfvertag, som aldrig senare erbjudes.

Dr Berg säger — med *fet* stil — "*Så fort feber finnes, bör den behandlas*". Det är ett ödesdigert misstag att vilja uppskjuta med behandling af feber, tills man kan säga af hvad slag febern är. Därigenom går blott en dyrbar tid förlorad. Det är lika farligt att dröja att behandla en feber som att uppskjuta släckningen af en eldsvåda." —

Han säger vidare: "Om föräldrar ej så allmänt vore fångna i den fullkomligt oriktiga föreställningen, att vid feber skall man ingenting göra, förrän man får se af hvad slag febern är, förrän febern så att säga "hissat flagg..." och "huru föräldrar öfver hufvud kunna se sitt barn ligga i feber och ej *genast* tillgripa vattenbehandlingen, är för mig en gåta" etc.

Med ett litet utbyte af ord skall jag hålla innerligt med förf. i denna hans förvåning, men det förefaller mig här, som om förf. af en kanske förklarlig hänsynsfullhet slår i schäsen och menar hästen. Det är icke föräldrarna, som ta det så lugnt. Den ångest, med hvilken de lyssna till sin älsklings hastiga andedräkt under ändlösa timmars biddan, och tvungna till översamhet ser rosorna onaturligt färga hans kinder, den kostar hjärteblod. Men de ha lämnat barnets öde i en sakkunnigs hand, den bästa väg de känna, och han har sagt dem att "vi få lugna oss och se, hvad det utvecklar sig till." Och när natten ändtligen tar slut och läkaren kommer, då har febern lagt sig och ingen öfverhängande fara förspörjes. Det är fortfarande ingenting att göra. Men ett par dagar senare, då kan kata-

strofen vara där, nu vet man hvad det är, men bota? Ja, säger förf., nu är det gyllene ögonblicket förbi.

Jag vill därför energiskt tillråda alla mödrar att följa dr Bergs anvisningar och hålla sig väl beredda, framför allt genom kunskap om feberns natur och första behandling medels vatten — ett medel dessutom, som är tillgängligt för alla.

Men jag vill gärna gå ett steg längre än dr Berg och bedja mödrarna göra särskildt de mindre barnen redan under hälsans dagar förtroliga med denna behandling i dess enklaste former af lifomslag, fotbad och liknande. De göra storartad verkan vid små tillfälliga krämpor och ingifva barnen begreppet om välbefinnande i sammanhang därmed, hvilket är mycket värdt vid en allvarlig behandling i ett svårare fall. Och det är ingalunda sagdt, att de "två eller ännu hellre tre personer", som dr Berg tillråder vid behandling af barn, hvilka på grund af rädsla visa motsträfvighet, i det kritiska ögonblicket finnas till hands. Det kan lika väl hända, att en mamma är ensam med den lilla sjuklingen, just då behandlingen bör ske.

Skulle därför en liten patient icke på förhand vara god vän med "snälla doktor Vatten", är det klokare att gifva behandlingen en mildare form, ty det är icke fördelaktigt att skrämman upp ett febersjukt barn. Helpackningen, som af förf. beskrives å sidorna 44 och 45, ingifver, med sin noggranna täckning kring halsen, äfven äldre patienter en beklämmande känsla af kvävning den första stunden. Då är utan tvifvel den s. k. *treffjerdedels* packningen, se sid. 47, på sin plats och gör för öfrigt utmärkt verkan, liksom ock de mildare behandlingsformer, som å sidorna 48 och 49 beskrivas.

Ju tidigare behandling tillgripes vid hotande sjukdom, desto mildare behandlingsformer kunna användas och desto större utsikt har man att segra; hvilket å andra sidan ej hindrar att i utomordentligt svåra fall, där andra medel förgäfvets användts, denna behandling kan afgå med seger.

Detta är en läkekonst, som är tillgänglig för alla, i den fattiges koja lika väl som hos den rike. Förf. säger: "I de allra fattigaste hem i en skogsbygd med många mil till läkaren kan denna nu skildrade vattenbehandling alldeles lugnt rekommenderas"... "Den är alldeles fri från de faror, som vidlåda de s. k. "feberstillande medikamenterna" i form af pulver och kakor." Den vållar besvär, säger förf. "Men när det gäller att hindra en människa från att bli krympling för lifvet eller att dö, böra vi då ej med glädje underkasta oss besvär och tidsförlust?"

ELNA TENOW.

En originell utställning.

VID ETT BESÖK för någon tid sedan i den skånska universitets-staden hade jag nöjet att taga i betraktande en utställning af högst ovanlig art, en utställning af schalar. Det var Lunds damklubb, som haft den originella idén och som också lyckats realisera den på ett mycket representativt och mycket tilltalande sätt. Under presidium af grefvinnan Julie Lewenhaupt hade en kommitté af fruarna Weibull, Westrup, Glerup m. fl. af Lunds damer lyckats hopbringa en betydande samling — omkring 250 nummer — af dessa eleganta plagg, utan hvilka en världsdams toalett ännu på 1800-talets midt icke var fullständig.

Ur gamla gömmor i garderober och byråådor på slott och herrgårdar, där mycket förvaras och ingenting förfäres, hade de gamla schalarna från mödrars och mormödrars tider tagits fram och visades nu till häpnad och beundran för sena tiders barn. Där funnos dessa hvita kinesiska sidenschalar med fantastiskt broderade mönster i hvitt silke, som på sin tid utgjorde så efterfrågade varor, då Ostindiska kompaniets skepp kommo hem från sina långfärder. Där funnos de mjuka, smidiga indiska långschalarna af silke eller ylle, hvita, blå, röda med de karaktäristiska snäckmotiven i sina mångfärgade väfda bårder, burna till empiredrätten i förra seklets början, och outhärliga attribut till den graciösa schaldansen, som då vid soaréerna utfördes af societetens unga damer.

Den stora hufvudmassan var dock de "persiska" schalarna, dessa kolossala dukar med minutiösa mönster i regnbågens alla färger men med ett varmt rött som öfvervägande hufvudfärg, som buros dubbla och fyrdubbla i trekant, och utgöra ett så typiskt drag i 1840- och 50-talens damtoalett, att vi knappast kunna tänka oss den dem förutan.

Verkligt äkta persiska schalar höra som bekant till textilkonstens stora dyrbarheter. Sådana hade utställningen att visa endast två, men ett par praktpjäser. Af de franska jacquardväfda kopiorna funnos däremot en mängd vackra och präktiga exemplar. Det var då dessa på sin tid så omtyckta plagg så småningom nått den grad af popularitet, att en "äkta schal" blef outhärlig för fruar äfven ganska långt ned på den sociala rangskalan, som deras mondäna roll var utspelad och schalen öfver hufvud taget såsom prydnadsplagg försvann för att först i våra dagar, ehuru under andra former, visa tendens att återkomma. Vid sidan af den rika men diskreta färgsymfoni, som bildades af alla dessa "antika" praktväfnader, fanns en annan lika rik, mera växlande afdelning af modeschalar från 1800-talets förra hälft; blomliga och broderade sidenschalar, mjuka yllschalar med färgtryckta girlander och buketter o. s. v. En spansk sennoras färggranna schal stack bjärt i ögonen bland sina södra grannar.

Hela utställningen, som hade ordnats på en natt och räckte tre korta dagar, var verkligen ett litet mästerverk af fin smak och fyndig arrangeringsförmåga.

De mjuka färgrika stofferna, hängande i djupa veck kring rummets väggar, draperade som gardiner framför fönstren, eller som baldakiner under taken, förlånade åt interiören något på en gång exotiskt sagolikt och intimt behagfullt. En originell idé, originellt och vackert genomförd.

E. G. FOLCKER.

FRÅN LUNDS DAMKLUBBS SCHALUTSTÄLLNING.

Med Stichel Grafiska Sällskapets

ZORN: MONA.

JULMÅNADEN är ingen gunstig tid för våra konstutställningar — ur ljussynpunkt nämligen. Ingen sol, inte ens en fläck blå luft i rymden, som släpper fram en smula dager, utan en tryckande skymning, hvilken efter få timmar öfvergår i natt. Man skall därför passa på midt på den s. k. dagen, om man vill betrakta Grafiska sällskapets nu öppnade Retrospektiva utställning i Konstakademien och erhålla ett någorlunda riktigt intryck af det myckna goda den bjuder. Det är första gången Grafiska sällskapet framträder med någon utställning i Stockholm, och man har till utgångspunkt valt åren 1875—76, då en grupp svenska konstnärer under ledning af Unger och Løevenstam, som hitkallats, grepo sig an med etsning — en konst, för hvilken intresset nu åter, efter att mer än ett halft sekel ha legat i så godt som fullständig dvala, vaknat till lif.

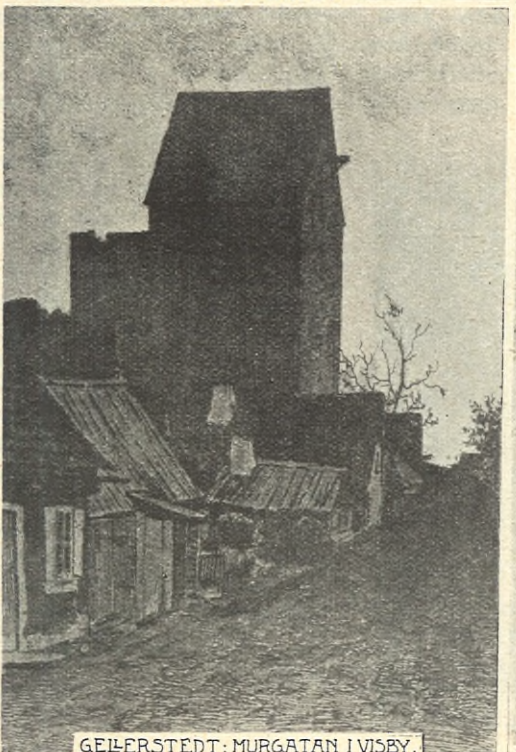
Ur lekmanasynpunkt förefaller det, som om etsningskonsten vore själfva den bärande grunden i all bildframställning, liksom stråkkvartetten är orkesterns kärna och mäg. Här gäller det mer än någonsin att med osviklig säkerhet kunna dechiffra linjespelet hos föremålen i naturen, hos den dansande skuggan i ett rum, hos solstrålarnas fall mellan löfven, hos skyar och luft. En svag tecknare kan maskera denna sin brist bakom några färgklickar och ändå, om han är en smula färgtrollkarl, ge åskådaren illusion af att han i grunden känner till hvad han skildrar. Men för etsaren ställes krafvet med omutlig stränghet, han måste

SCHWAB: PORTÄTT.

R. NORSTEDT: COROT.

GELLERSTEDT: MURGATAN I VISBY.

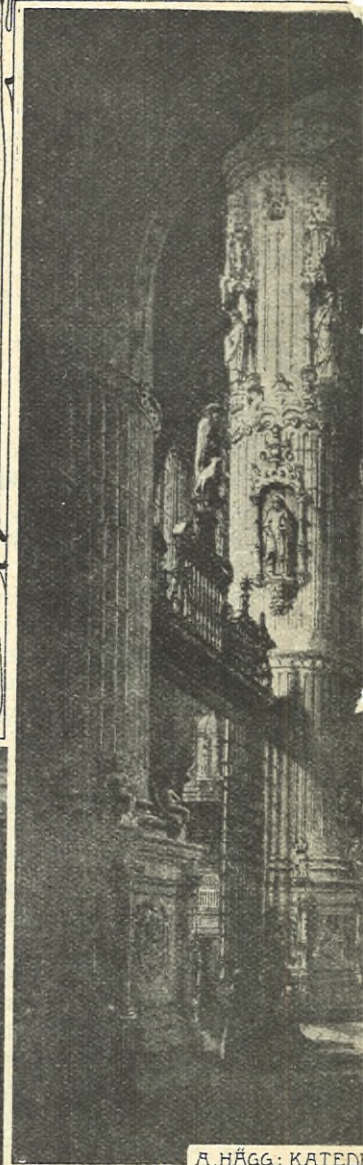
SCHONBERG: SJÄLFPORTRÄTT.

kunna uttyda linjespelets psykologi och öfversätta den i sina svarta streck.

Bland den äldre skolans konstnärer möter man som den främste G. von Rosen, hvars "Ture Jönsson", "Göran Persson" och "Dopet" äro fullgiltiga prof på varm fantasi och utsökt etsningsteknik i förening. Det sistnämnda bladet, här afbildadt, utgör en vacker liten genre, figuralt rik inom den knappa ramen och fylld af ett spänstigt lif.

Af Axel Herman Hägg förekomma några magnifika arkitekturbilder, däribland "Katedralen i Burgos", ett praktblad bland de många, som tagit form under denne etsares hand. Hvilken rik ornamentik och hvilken mustfyllt ton af rökelse och skymning, som darrar mellan pelarne!

En annan mästare från äldre tider är professor A. T. Gellerstedt.

A. HÄGG: KATEDRALEN I BURGOS.

G. BURMEISTER: LANDSKAP.

och Raderpål

Retrospektiva Utställning

hvars delikata Visbystämningar, alltjämt bibehålla sin tju-
ning.

Den i dagarna afidne konstnären Reinhold Norstedt repre-
senteras af en grupp etsningar, som alla vittna om den sam-
vetsgrannhet och fördjupning, hvarmed han städse arbetade,
ehvad det gällde penseln eller etsnålen.

Af Carl Larsson finnes åtskilligt både nytt och gammalt, som
bär sin mästares karaktäristiska prägel, och af Zorn förekommer
ett nytt självporträtt samt en ny "Mona", ett blad, som tillhör
något af det läkraste i etsningskonst denne trollkarl af ets-
nålen någonsin gjort, och det vill inte säga så litet.

Vidare Gabriel Burmeister, en kraftig begåfning med bredd
i uppfattningen och must i tekniken. Hans träd i "Oväder" har
en starkt dekorativ hållning, liksom ock åtskilliga af hans talrika
öfriga blad, hvilka äro utförda i flere olika manér.

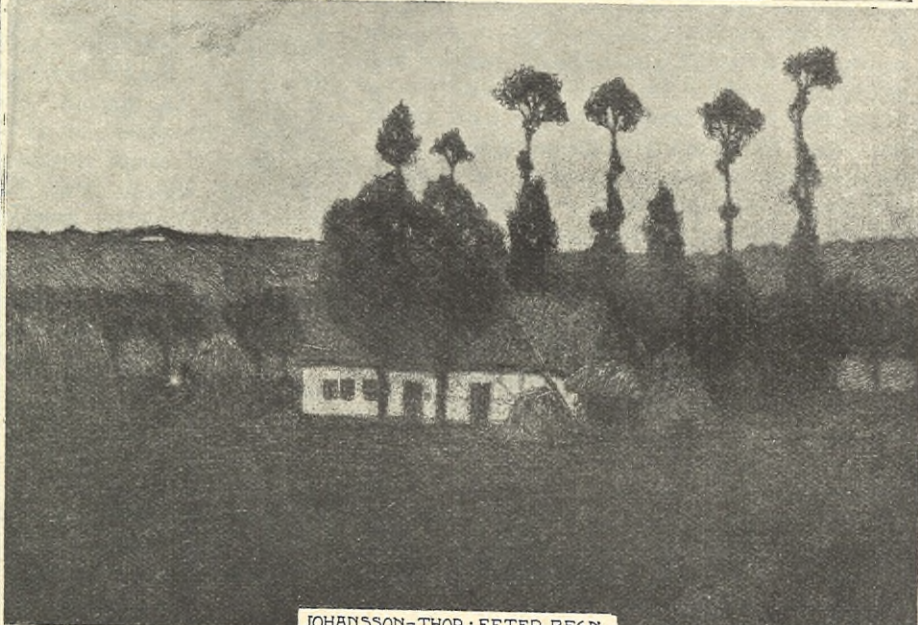
För dem som älska gamla tyska städer, och hvilka människor
med en smula stadsetetiskt sinne göra ej det, är det ett inga-
lunda oäfvat nöje att se på Ernst Hällgrens talangfulla blad
med motiv från krokiga Rothenburgsgator, där 300-åriga kors-
virkeshus med utskjutande öfvervåningar glädja ögat med sin
pittoreska uppsyn.

Carl O. Petersen deltagar med en kollektion träsnitt, utförda
med en summarisk teknik, som är af god verkan.

Eigil Schwab har flere schwungfullt utförda porträtt och Tor-

CARL LARSSON: PORTRÄTT AF FRU A.

JOHANSSON-THOR: EFTER REGN.

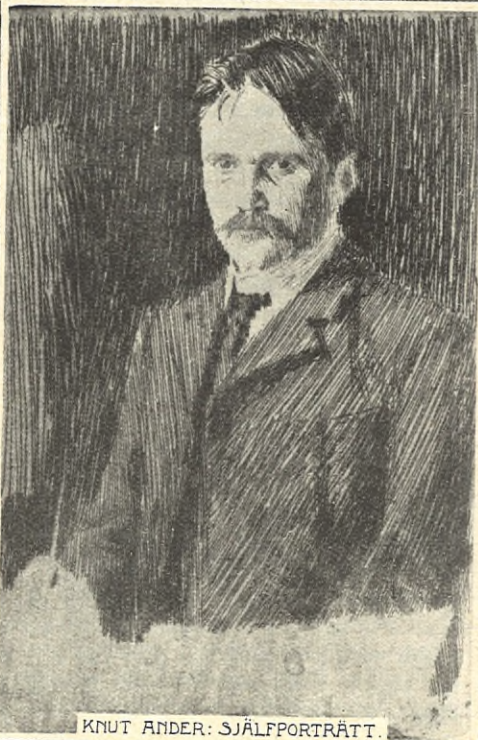

S.BERGSTRÖM: ITALIENSK FICKA.

sten Schonberg ett självporträtt,
som är ett ypperligt litet num-
mer.

Johansson Thors litografier
präglas af en påfallande mjukhet
i tonen, hvarför ock hans skån-
ska landskap äro små pärlor af
fin naturuppfattning.

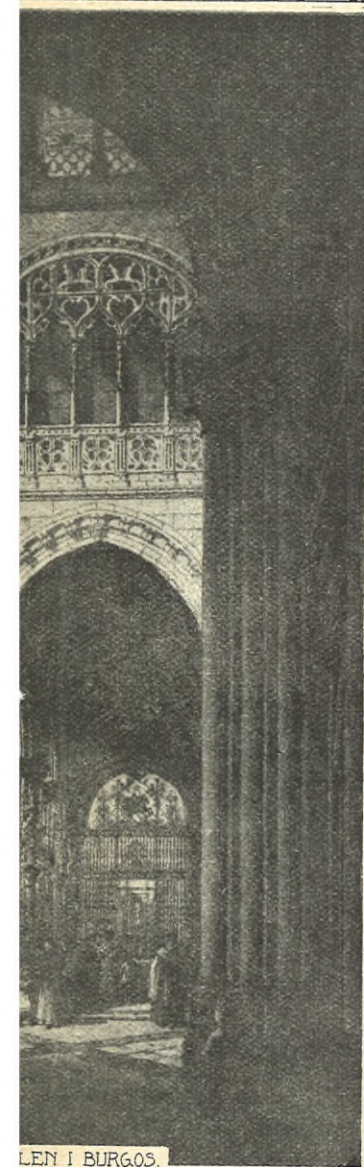
Många flera namn vore att
påpeka, där talangen är af den
art, att förhoppningen om vår ets-
ningskonsts vidare utveckling kan
anses tryggad. Men utrymmet för-
bjuder oss all vidare detaljering.
Här har ej heller gifvits plats för
ett närmare omnämnande af den
grupp vackra etsningar, som ut-
ställes af Föreningen för grafisk
konst, men där dominerar Carl
Larsson med flera af sina kända
arbeten inom genren, och mera be-
höfver ju ej sägas för att dess
värde skall ligga klart för läsaren.

KNUT ANDER: SJÄLFPORTRÄTT.

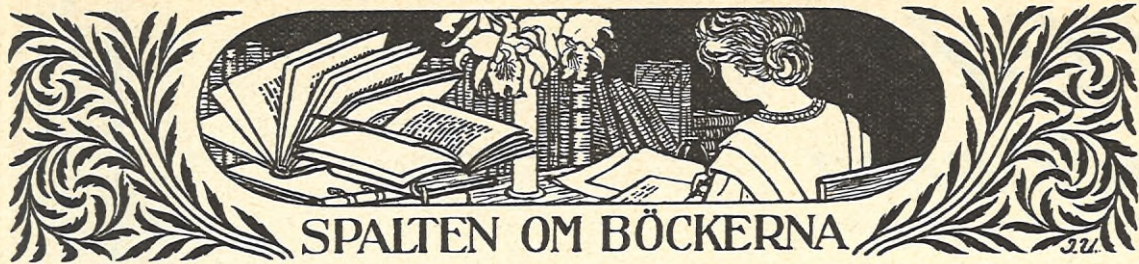
G.vonROSEN: DOPET.

LEN I BURGOS.

OVÄDER.

SPALTEN OM BÖCKERNA

EN SVENSK GOSSE bör inte kunna få någon lämpligare julklappsbok än Japan i strid af Karl Larsen, inte dock en liten gosse som ännu nöjer sig med sagor, utan en som är på väg att blifva ung man, och som med mer eller mindre entusiasm omfattat det gamla Europas oftast förverkligade manlighetsideal, som nog öfvervägt kanske inte har de rätta förutsättningarna att i längden göra sig gällande vid jämförelsen med det som rycker an från yttersta östern. I Karl Larsens bok lära vi känna detta ideal och hvad mera är dess förverkligande, sådant det tedde sig för de europeiska iakttagarne under det sista rysk-japanska kriget. Det var enligt ett noga öfvervägdt omdöme »den japanska andan» och icke de materiella hjälpmedlen som den gången segrade öfver Europa. Japanernas plikt känsla och offerglädje, deras orubbliga solidaritetskänsla och deras från barndomen inöfvade stoicism (det japanska ridderlighets-idealet) hade ingen motsvarighet i den fiendliga armén. Ett europeiskt ögonvittne till fälttåget uttrycker denna skillnad i sitt svar på frågan, hvad man hann lära af kriget i Mandchuriet. »Den bästa lära detta krig kan ge oss är, att vi måste förändra vår karaktär och bli mindre afundsamma och egenkära, mera lojala och oegennyttiga gent emot våra medmänniskor.»

Utom denna uppfordrande jämförelse, som naturligtvis i boken inte framkommer i predikoform, innehåller Karl Larsens skildring en objektiv och grundlig undersökning af den japanska karaktären, dess bildande och utveckling, de viktigast bestämmande händelserna i Japans historia, såsom dess inre pånyttfödelse och dess förhållande till utlandet. Framställningssättet har stora förtjänster och är synnerligen medryckande.

Lyckans tempel af Jenny Engleke är berättelsen om en ung man, som sökte lyckan och fann den i det underbara tidehvarf, då unga män ännu uppträdde i pudrade peruker och knäbyxor, då deras tal pryddes af franska glosor och deras hjärtan af ridderlighet och alla ädla dygder. Boken kommer att bli en välkommen julklapp för hvar och en af familjens medlemmar, från grandmère, som i sin barndom hörde den tiden omtalas, till hennes barnbarn, som med förtjusning skola se den väckas till lif ur det förflutnas natt. Miljöskildringen är förträfflig, språket liffullt och målande. Öfver bokens alla sidor från den första till den sista hvilar den älskvärda charm, som gör Jenny Engleke till en af våra mest omtyckta författarinnor på det speciella område hon med så stor framgång upptagit: skildringen af de sist förflutna generationernas hem- och familjelif.

En religiös berättelse lämpad för unga flickor och utan denna litteraturarts tyvärr oftast förefintligen trångsynthet föreligger i En parisstudentskas dagbok af Jane Pannier öfversatt från franskan och försedd med förord af dr Lagerstedt. Den lilla berättelsen är i sin flärdlösa enkelhet hjärtevinnande. Dess psykologi är inte djupare än att den kan mätas i ett godt och normalt flickhjärta, och äfven denna egenskap bör tillförsäkra boken en talrik och tacksam läsekrets.

Karl-Erik Forsslunds Vingar har sedan någon månad legat på boklädsdisken och har antagligen redan funnit vägen till många af de hem, där »Storgårdens» författare af gammalt är välkommen. Och denna gång med rätta, ty dessa nya djursagor visa Forsslunds författareskap från dess mest fångslande sida. Det är en äkta och älskvärdt fabulerande fantasi, som i dessa berättelser om en djurvärld, där intet är förtäljaren för stort och intet för litet, besjalar det stora materialet af inlärd eller själsedd naturkunskap med det mänskliga sätt att tänka och känna som bringar också de »oskälige» djuren inom räckhåll för läsarens personliga intresse och medkänsla. Poetiskt ville jag bland alla dessa vackra berättelser om skogens och hemmets fåglar och flygfån räcka priset åt slutsagan »Hemlös», den känsliga berättelsen om bastarden mellan tjäder och orre, »rackelhanen» benämnd, och om hans fåfänga långfärd undan en naturbestämmd ensamhets tragiska trollkrets. Titelhistorien »Vingar» där flygmaskinen väl för första gången inom den svenska »riktiga» skönlitteraturen är uppslaget och hufvudmotivet, blir en af författarens sida rätt resignerad lofsång öfver människan som naturens herre, en ställning, hvilken han skrivande med »bokmalens» penna och seende genom myggornas fasettögon i en annan saga mer än gärna fränkänner henne. Säftig genom en humor, som gränsar till uppsluppen komik, är berättelsen »Det inre lifvet.» Tro ej därför, att det här är fråga om någon djupare psykologi. Jo, kanske ändå. Ty den inom faunan sällsynta binnikemask, som födes och gödes i museivaktmästaren Pettersons inälvor orsakar icke blott en kroppslig utan också en andlig revolt, som förvandlar honom från den själsarme vaktmästaren till intresserad »vetenskapsman» och offervillig äggkläckningsapparat för maskar af släktet Botriocephalus. Vile man nu komma med anmärkningar mot Forsslunds lika vackra som roliga bok skulle det vara genom en smula opposition mot den pedagogiska pekpinne som ibland sticker fram midt i den fantasi-fyllda poetiska skildringen och ger den en ofta onödig bredd. Det blir torrt och tröttsamt att i dessa berättelser som agerande eller omtalade under sina svenska och latinska namn möta snart sagdt alla bevingade kräk i vår svenska fauna från den spelande tjädern i vildskogen till det mott och den mal som huserar i garderober eller bokkammrar. Visst bör efter hvarje djursaga kunna sägas ett »fabula docet» men det är att fördraga, då det som fordom lär oss goda seder än som här skaffar oss stora A i naturkunighet.

Den stora dagen roman af Axel Lundegård är en samhällssatir riktad mot ett framtida Sverige, i hvilket vi Gudskelof ej känna oss fullt hemmastadda. Den svenska pressen har vid den tiden anlagt en pekoraliestil, som ännu lyckligtvis hör till undantagen. Den uppstämmer en enhällig och onjutbar lof- och äresång vid den store författaren Gunnar Stjärngrips 60-årsdag. Han är kungen i andens rike, skalden af Guds nåde, men befinnes vid presentation uttrycka sig på ett sätt, som förräder minimal begåfning. Af berättelsen framgår emellertid, att diktaren i sin ungdom var verkligt stor och

misskänd. Det är framgång, konunga- och folkgunst, som har ruinerat hans intelligens, kommit inspirationens källa att sina och inom honom födt en bracknatur, som växt och frodats på själens bekostnad. Den ofrånkomliga sensmoralen, att de verkliga diktarna trivas blott i skuggan och att misslyckande är ett bevis på storheten bör vara synnerligen tröstande för misskända genier, men är möjligen ej lika uppbyggelig för den större allmänhet, till hvilken boken vänder sig. Måhända skall denna ej heller uppskatta den rättvisa och af tiden påkallade kritiken öfver talanglöst mångskrifveri. I stället skall den säkerligen finna glädje i den liffulla skildring af den svenske flygmansens färd öfver Nord-sjön med en kvinnlig passagerare, som inneslutes i denna underliga bok.

En ung författare Birger Sjödin debuterade i fjol med novellsamlingen Undret. I höst utkom boken Starka hjärtan, som blef hans sista, ty för några dagar sedan lämnade tidningarna meddelandet att den unge författaren dött af hjärtlidande 24 år gammal. Novellerna i Starka hjärtan äro gifna med en konstnärlig styrka, som har få motstycken inom samtida svensk novellistik. Ämnesvalet är hufvudsakligen skildringen af människolif på skuggsidan, men det har inte frestat författaren till någon gråtmild känslolofosi.

Människorna han skildrat stå starkt och lefvande genom sin okuflighet mot det vidriga lifvets omständigheter eller genom sin förmåga att gå under utan att klaga, med hårdt slutna läppar eller med ett försonande leende. »Lifskonstnärer» skulle de kunna kallas. Birger Sjödin har valt ett mera talande namn: Starka hjärtan. När han, den redan dödsmärkte, skref ned de orden, såg han inte då utan att klaga framåt till den stund, då hans eget hjärta skulle brista, såg med det leende på läpparna, som ingen människa lär utan att ha öfvervunnit lidandet?

Men vi, som mottagit hans lifs rika gåfva, hans ungdomsverk, vi måste klaga, att hans arbetstid blef så kort, och att det starka han gaf blott var en ringa del af det ännu starkare han lofvade.

GERTRUD ALMQVIST.

FÖRSTA DELEN af Norrländska släktprofiler gaf oss, mot bakgrund af det gamla Härnösand från 1800-talets början, Per Erik Svedboms och Fredrika Forsbergs unga kärlekshistoria, som efter många förvecklingar slutade med bröllop och bosättning i Stockholm. Och man hade så lefvat sig in i släktkrönikan, och så kommit att intressera sig för dess människor, att när nu den andra delen utkom man slog upp boken full af förväntan: nu skulle man ju ändligen få höra hur det gick sedan.

Dessa nya blad ur det unga parets historia skildrar större förhållanden och öden än dem som genomleddes i den gamla hedervärda norrländska skolstaden och afspegla ställvis — på samma gång som de belysa — 40-talets rörliga politiska historia. Per Erik Svedbom såsom chef för magistrarnas Aftonblad, radikalismens organ, kom ju att stå midt uppe i de hetaste fejderna och hans fru, »den lilla rektorskan», tog som medarbetare sin del i arbetet och sin del af motståndarnas smutskastning.

För många torde den del af boken som är betitlad »skolmannen och publicisten» vara den mest gifvande, andra skola kanske ha största nöjet af Fredrikes resebref från den studiefärd i Tyskland makarna företogo, för första gången begagnande den besynnerliga »ångvagnen». Men kapitlet om Franzéns, där vi återkomma till Härnösand och få se in

i biskopshemmet under Franzéns sista år, måste vinna allas hjärtan. Lifslevande se vi för oss den myndiga biskopinnan och de vackra älskliga döttrarna Fanny och Charlotte, hvilkas krafter och ungdom så osjälviskt ägnades den geniale skalden under hans långa, svåra sjukdom. Och vi se att 40-talets kvinnor, veka och milda som romantikens ideal fordrar det, voro starka i tålmod och uppoffring.

Liksom föregående samling är denna byggd på bref och dagböcker och med samma lätta hand, samma skicklighet och takt som kommer till synes i den förra har Lotten Dahlgren bearbetat materialet.

»Norrländska släktprofiler» föreligger nu avslutad, och vi vänta på skildringen af den Linnellska salongen.

I NOVEMBERHÄFTET af den fransk-nordiska tidskriften »Le Revue Scandinave» har madame Louise Cruppi, den franska justitieministerns maka och f. ö. känd som skönlitterär författarinna, skrivit en längre sympatisk artikel om fru Elin Wagners författarskap.

Hon ägnar »Norrtullsligan» en ingående och intresserad granskning och meddelar åtskilliga belysande citat ur den franska öfversättningen af boken. Äfven angående »Pennskaftet» gör hon åtskilliga berömmande uttalanden, som antyda, att denna nordens första feministroman skulle väcka uppseende äfven i franska kvinnokretsar, om den blefve öfversatt, hvilket nu, efter artikeln i »La Revue Scandinave», väl endast torde vara en tidsfråga.

Ungdomslitteratur.

EN BRA BOK, som säkert skall tilltala både pojkar och flickor är Tvillingbröderna af Elise Söderlund. Det är historien om två halfvuxna pojkar, ur medelklassen som plötsligt finna sig stå på bar backe och bli tvungna att afbryta skolgången och ägna sig åt kroppsarbete. Skildringen är frisk och lefvande, men interiörerna från den ungsocialistiska klubben verka oäkta och påklustrade. Är det författarinnans mening att afskräcka eventuella läsare från avslutning till dylika föreningar, så hade hennes skildring behöft präglas af vida större sakkänedom och detaljkunskap.

Till sist några ord om ett par små rent kunskapsgivande böcker, Fanny Månssons Fredrika Bremer och Einar Rosenborgs Svenska konstnärer, andra serien, båda ingående i biblioteket Sveriges vår. Säkerligen är det svårt att ge så unga läsare en hållbar föreställning om uppfostringsideal och kvinnoförhållanden på Fredrika Bremers tid. Men på det hela taget har förf. lyckats i sin framställning. Boken kommer säkert att roa och intressera de unga. Arbetet ger emellertid anledning till ett par detaljmärkningar. Det är nog orimligt att förklara Fredrikas underliga infall i barnåren enbart som följer af en förvänd uppfostran. Inte heller borde förf. ha skurit alla tiders romaner öfver en kam, som hon gör, då hon karakteriserar romantikens öfverdrifter. Man skulle också ha önskat att författarinnans stil inte mångenstädes vore så sökt barnslig.

Rosenborgs bok är en synnerligt angenäm fortsättning på fjolårets. Särskildt har han en lycklig förmåga att liksom låta konstverken växa fram ur konstnärens personlighet och att lära läsarna att se och förstå konst. Han ger också här och hvar värdefulla inblickar i en konstgrens teknik. Det är Anders Zorn, prins Eugen, Gustaf Cederström

och Carl Milles, som behandlats, alla med förståelse, kanske Milles allra varmast. Boken är rikligt försedd med väl valda illustrationer. Dessa borde dock så mycket som möjligt varit placerade bredvid beskrifningar och förklaringar af originalen. Särskildt bland landsortens barn, som i allmänhet så sällan ha tillfälle att se våra konstnärers verk, bör boken kunna väcka till lif intressen, som annars tyvärr alltför ofta slumra.

Sven Hedins Från pol till pol.

OM JAG VORE författare eller förläggare till äfventyrsromaner, skulle jag med en djup suck lägga samman de sista bladen i Hedins nya bok och med Tegnér utbrista: »Sen Nya skapelsen stått fram i dagen, hvad ha vi andra till att skapa mer!» Ty när den boken en gång tränger fram till all Sveriges ungdom — ej blott till de lyckliga 1,000-tal som nu kunna bli ägare till lyxupplagan — måtte där komma att randas dåliga tider för herrar äfventyrsfabrikanter. Ingenting kunde heller vara mera glädjande och ge större framtidslöften. Ty den ungdom, som med klappande hjärta och blossande kinder här följer de fredliga bragdernas stormän i fara och framgång, måste känna sina ideal växa och sin vilja stålas till ädel lifskamp. Andra ha bedömt boken ur kunskapens och litteraturvårdets synpunkt. Jag skulle först och främst vilja betona dess höga moraliska makt. En del af denna är naturligtvis att skriva på framställningskonsten. Liffull enkelhet, värme och intuitiv kontakt med ungdomliga hjärtan — se där de medel, hvarigenom Hedins så helt vinner sina läsare. När så skildringen, som i första delen af boken, får det själfuppleddas omedelbarhet, blir dess tjuskraft som störst. Men när han återger andras stordåd, är det en annan egenskap, som nästan går upp emot denna, och det är den varma sympati och högsinta beundran, hvarmed denne storman fyller inför andra mänsklighetens hjältar, t. ex. Charles Gordon. Hvilken forskningsresande skulle noblare kunna skildra en Nordenskiöld eller Stanleys bedrifter! Men hans sympati sträcker sig icke endast till de stora likarna, den omfattar äfven allt det ringa och okända lif han mött på sin väg, alla dessa enkla representanter för Asiens halft barbariska nomader. Så blir hans färd historien om den hvite mannen, som nalkas sin gule broder utan öfvermod och snöda biasikter.

MARIE LOUISE GAGNER.

Från scenen och estraden.

PAPPA är ett fint och angenämt lustspel, som herrar de Flers och Caillavet föregående säsong och äfven långt in på denna gjort lycka med i Paris. Nu går detsamma här, på Dramatiska teatern, och har i sin svenska omflyttning knappast förlorat något af sin behagliga karaktär. »Pappa» afhandlar naturligtvis kärleken, och här är det far och son, som genom omständigheternas ingripande kommit att täfla med hvarandra på Eros' idrottsplats, hvarvid fadern segrar öfver sonen tack vare sin själs ungdom och sin större låt oss säga ömhetsteknik.

Som bekant ha ju fransmännen sedan länge häfdat, att den medelålders mannen framför andra har kvinnornas gunst, och den medelåldern har till och med gjorts rätt tänjbar. Kvinnorna tyckas också, om litterära vittnesbörd få gälla, ha godkänt den.

Lustspelet får ett öfvervägande godt utförande, och i synnerhet spelar hr Hedqvist faderns förträffligt komponerade roll med finhet och esprit. Det är något af Gustaf Fredriksons distingerade komedikonst, som här tagit

gestalt på nytt. Som sonen är hr Högel väl på sin plats, han återger Jeans enkla rättframma och hederliga natur med lagom färgläggning, utan att gestalten blir så där idealiskt förträfflig, att det gör ondt i ögonen på vanligt folk.

Ett gästspel af Oscar Winges sällskap på Intima teatern har bragt till uppförande en bartragedi af Frank Wedekind, »När ungdomen vaknar», som alltigenom blef en besvikelse. Hur vanskligt det är att dramatiskt gestalta ett sådant ämne som driftlifvets uppvaknande hos ynglingen och flickan och faran i förtigandet af det sexuella mysteriet framgick bäst af styckets sceniska omöjlighet. Hvilken klumpighet och tölpighet i snart sagdt hvarje scen, hvilken erbarmlig dialog och till på köpet: hvilket underhålligt spel! Är det meningen, att stockholmska teaterlokaler skola göras till tummelplats för grasserande teaterband från landsorten, eftersom vi först hugnades med det Barcklindska eländet på Sveateatern och nu fått denna histrionuppvisning på Intima teatern?

Slikt bör i alla händelser bekämpas.

Berndt Fredgrens tablåartade sammanställning af några af Aug. Blanches bilder ur verkligheten, förut gifven på Djurgårdsteatern, bör bli ett lämpligt julprogram för Svenska teatern. Ty »Gamla goda tiden» med Emelie Höggqvist som midtfigur torde intressera alla, som ha känsla för det svunna romantiska Stockholm från förra århundradets första decennier. Fru Viklund af Klercker innehar också nu Emelie Höggqvists parti, som hon spelar mjukt och rörande, men kanske mera neddämpadt än förra gången. De många karaktäristiska biffgurerna ha fått förträffliga framställare och den sceniska ramen är vacker och tidstrogen.

Den märkligaste musiktilldragelsen sedan förra öfversikten skrefs har varit professor César Thomsons båda konserter på Kgl. teatern, hvarvid den framstående musikern biträdades af sin elev Ilja Schkolnik, hvilken förut är ganska välbekant för Stockholms musikpublik.

Professor Thomsons program upptogo bl. a. en konsert, d-moll, af H. Vieuxtemps, en roman af Sinding, en masurka af Chopin, Händels sonat i g-moll för 2 violiner, Adagio af M. Bruch och som avslutning Paganinis underbara fantasi, hvars sköna violinsång och raffinerade pizzicato tolkades med den mest fulländade konst.

Professor Thomson är visserligen en ypperlig virtuos, men han är långt mer än detta. Det väller oafbrutet musik fram under hans stråkdrag och det lefver en människosjäl i hans toner. Hvem kan höra hans smältande tonströmmar i adagiot i Vieuxtemps' konsert utan att gripas i det innersta af sitt väsen, eller hans finmejslade Chopinspel — ett diadem af äkta juveler — hans klassiskt rena utformning af Händels sonat och först och sist hans utförande af Paganini-fantasien, där den själfulla uppfattningen och det tekniska mästerskapet dansa som gudaborna genier öfver strängarna.

ARIEL.

Iduns 25:te årgång,

jubileumsårgången, börjar år 1912 och kommer att till sitt litterära och illustrativa innehåll bli af alldeles särskildt intresse. Just nu, före jul, är tid att prenumerera, så att första numren utan afbrott komma respektive prenumeranter tillhanda.

Det bästa läkemedlet är

NISSENS

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Gymnastikdirektörsexamen
afslutas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid
Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar 18 sept.
Prospekt gen. **Kapten J. Thulia, LUND.**

Doktor A. Kjellbergs
kurs i massage och sjukgymnastik.
Begär prospekt! Stockholm.
Mästarsamuelsgatan 70.

Professor Cederschiöld
behandlar med egna massagemetoder: Mag-, Tarm-, Reumatiska- och Nerv-åkommor m. m. Näs-svalgkatarr lokalt med instrument smärtfritt. Grefströgatan 22, Stockholm.

Nya Alkoholisthemmet
är öppnadt och mottager damer som behöva skötsel o. vård. Fint, väl ordnadt hem. Frisk, vacker trakt nära Sthlm. Prospekt o. förfrågningar genom hemmets läkare, med. dokt. Carl Sebardt, Regeringsgatan 123, Sthlm.

Oatine användes mot den skarpa höstluften. Denna kraftiga, snöhvita naturprodukt-extrakt af ren hafre renar porerna, läker huden o. hyn blir vacker och klar. Äkta endast i hvit burk med grönt lock. The Oatine Co., London, Oatine-Hafre Crème, Oatine-Hafre-Tvål, Oatine-Hafre-Puder, Oatine-Hafre-Balsam.

säljes öfverallt samt hos A. W. Norring, Biblioteksgatan 11 o. Drottninggatan 63, Stockholm.

SANITAS. Specialaffär för Sjuk- o. Hälsovårdsartiklar.

Dambindor 95 öre pr duss., med lifband 1.25. Stickade d.o. Sprutor, Sköljkannor, Bräckband, Nappar o. Bindor. Landsorts-order exp. omgående. Rekv. från 5 kr fraktfritt. Odengatan 39, Stockholm.

Vårda håret, om det är sjukt eller friskt, och använd **Zivertz' Extrait Vegetal** bästa hårkonserveringsmedel. Rekommenderadt af många läkare. Finnes till salu hos frisörer och i parfymanfärer samt hos Kongl. Hofl. Ziwertz' Btr., Drottninggatan 42, Arkaden, Göteborg. Återförsäljare rabatt.

Lait Antéphélique
kändt i hela världen sedan 50 år) bästa medel mot rynkor, fruknar, leverfläckar, finnar, fnassel m. m. Pris kr. 6.— + porto. Franska Parfymmagasinet, Drottninggatan 21, Stockholm.

Rynktinktur
(Majorskan Edmann, Varberg)
borttager rynkor och pormaskar. Har en underbar förmåga att förnygra och försköna, ty hyn blir skär och genomskinlig. Anses vara det yppersta medel i sitt slag. Förmärsta parfymanfärer.

Af hvilken orsak har Ni förlorat Ert hår? Emedan Ni ej använder **EAU DE QUININE** från **Ed. Pinaud**, 18 Place Vendôme, Paris.

CARLSSON'S ÄKTA TALLBARRSOLJE-KARAMELLER

Tillverkade af vår prisbelönta ÄKTA TALLBARRSOLJE och prima socker-finnas all tillgä å alla apotek samt i de flesta affärer.

ÅBAPOTEKARE ALFR CARLSSON ENKAS TALLBARRSOLJEFABRIK UPPDRIFVING-SWEDER

25-öres påsar o. 50-öres askar säljas öfverallt.

Idun

OLAUS OLSSONS KOLIMPORT- • AKTIEBOLAG •

— Etableradt i Stockholm 1880 —

1:a Anthracit

Hushållskol Cokes Briketter

Allm. Telefon 8 68, 47 35, 47 36, 3 93. Rikstelefon 179, 66 10.

MAGGI'S

Buljong-Tärningar äro bäst!

1 Tärning gifver ¼ liter finfin buljong.

Namnet MAGGI garanterar alltid en utmärkt kvalitet

Maggi-Bolagets Nederlag, Stockholm, Norra Bantorget 22. A. T. 186 29. R. T. 30 91.

Joh. Lundström & Co A.-B.

KUNGL. HOFLEVERANTÖR.

PRIMA ANTHRACIT

HUSHÅLLSKOL • COKES • BRIKETTER

RIKS.	4 27	Skeppsbron 18	22 88	
	22 20	Strandvägen 17	60 19	ALLM.
	20 12	Norr Mälarstrand 22	61 98	
	74 47	Söder Mälarstrand	30 60	

F. Platau,

Perukfabrik & Hårhandel,
2 Hovedvagtgade 2, Köpenhamn.

Moderna hårarbeten för Damer och Herrar.

JUL- och NYÅRSKORT.
Använd endast **FLODA KOLONIS** kolorerade **PROVINSVYKORT.**
Pris för 100 st. 5.— kr. En profkollektion om 24 st. (ett för hvarje provins) sändes mot postföskott å 2 kronor från S. K. S. N:s Expedition, **Vemdalen.**
Människovänner. Fosterlandsvänner. Nykterhetsvänner.
Stöd Sveriges första arbetarekoloni.

Etablerad 1847.

Allcock's Plåster

Världens Mest Betydande Utvärtas Läkemedel.

Smärtor i Ryggen.
Intet plåster kan jämföras med **Allcock's**. Förmår stärka klena ryggar mer än någonting annat.

Smärtor i Sidorna
lindras hastigt af **Allcock's Plåster** på samma gång som det stärker sidan och återställer energien.

Allcock's är ett ursprungligt och äkta poröst plåster. Det är ett Universalmedel, som säjes i alla apotek öfver hela den civiliserade världen. *Kan påläggas hvarhåst smärtor finnas.*

Skulle Ni vara i behof af ett piller, Fullkomligt vegetabiliska.

TAG DÅ UTAF **Brandreth's Piller** (Est. 1752.)

Vid förstoppning, gallsjuka, hufvudvärk, svindel, dålig matsmältning etc. FÖRSÄLJAS HOS ALLA APOTEKARE.

ALLCOCK MANUFACTURING CO., Birkenhead, England.

H. G. Söderbergs Imp. A.-B.

3 NYBROGATAN 3

1:ma ANTRACIT

Varumärke. **STENKOL, COKES** Varumärke.

ALLM. TEL. 25 82, 4 51, 12 82. • RIKSTEL. 5 75, 59 14 118 12.

KÖP

Spetspapper-Satsen!

(100 fat- o. tårtpapper)

Kr. 1.50
Franko

Litografiska Aktiebolaget,
NORRKÖPING.

Afdeln.-kontor: Stockholm, Göteborg, Malmö, Sundsvall.
Återförsäljare: hrr Bok- och Pappershandlare.

Kvinnliga Ufbildningsskolan, Villa Hult, Kneippbaden
emottager nya anmälningar till kursen den 15:de Jan. på 3 och 5 månader. (Endast ett fåtal platser bli lediga.) Utom den obligatoriska Husmoderskursen förekommer valfria ämnen såsom **Sång, Musik, Språk** (endast konversation) Målning, Sömnad, Vårnad, Handarbeten, **Konstlörd**, Gymnastik och **Riding**. Skickliga lärare. Tillfällen till nöjen, sport och idrott. Priset billigt. Utöfningligt prospekt mot porto. Adr.: **VILLA HULT, KNEIPBADEN.** Tel. 758.

GALA PETER

världens första Mjolk-Chocolade.

För engelska sjukan,

som bryter ut vid alla åldrar intill 40 år, fås säker hjälp med utvärtas medel af underteknad, som har 85 års praktik i Engelska sjukans behandling.

De mest framträdande symptomerna äro blodfattigdom, slappa armar o. ben, gnattigt lynne, ingen sömn, ingen aptit, somliga äta mycket, men magra ändå, kroppen blir upplöst i slem som stockar sig i lederna och medför kyla, klåda och utslag. Blir ej slemmet utrensadt brytes kroppen sönder. Ingen behöver resa hit. Beskrif symptomerna. **Sæda lemmer** kunna bli återställda. Bref besvaras mot dubbelt porto.

Tusentals intyg finnas.

Hanna Bengtsson, Malmö.
Regementsgatan 32.

Mot grått hår!

Enda tillförlitliga medel, fullt oskadligt. Endast i **Fanny Gelins Parfymmagasinet, 5 Malmtorgsgatan, Sthlm.**

Äkta Hårnät

bäst och billigast direkt från Svenska Hårnätimportören, adr. **Stockholm Va.** Stort prof mot 85 öre i frimärken.

Hemmets Hygien

behandlas i Professor Med. Dr. T. Thunbergs nya populära hållna tidskrift

Hygienisk Revy.

Prenumerationspris per år (12 kr.) 3 kr.

Dr Reichs Kaffe och Dr Buchs Banan-Kakao
äro idealdrycker för hemmen. Kaffe 1 kr. ½ kg, Kakao 1.10 pr ¼ kg. paket. Direkt försäljn. från **Werner Holmstedt** Nederlag å Bryggareg. Sthlm. Prof o. prospekt sändes mot 20 öre i frimärken. Ombud antagas på alla platser.

WELLWOVEN

NORNANS

symaskiner (öfver 100,000 i bruk i Sverige). Syr knapphål, broderier, stoppar. Ändras på ett ögonblick från symaskin till vanligt bord. 10 års garanti. Goda betalningsvillkor.

NORNANS Symaskins Verkstad,
12 Vasagatan 12.

Aldsta symaskinsaffär inom landet.

Med detta nummer följa gratisbilagorna:
Iduns Ungdomstidning och Iduns Hjälpredda för dec.